

al gallet, / Alzira la preguntosa / --> (SGuarner, *Els P. Val. parlen* III, 109, 127). El romànic RUBEU > royo, -a no fou sols aragonès, car havia passat realment al parlar de mossàrabs, mixt d'aràbic i romànic: *RMa*, 263.1f. recull *ru'ya* «aurugo» (263.1f.), el mot que en variant AURIGO, AURIGINE ha donat el cast. *orin* 'rovell' (*DECH*); i Simonet, *Gloss.*, 496-99, dóna molts altres testimonis de *Royo* i anàlegs com a nom de sarraïns hispànics fins a la sacietat (*Riola* ve de *Roio-la*?). Es podria dir, doncs, que si *roya* formava part de l'àr. valencià, *qat^{ca} ruya* ja no era un verdader híbrid. No acaba de satisfer, perquè són les aigües les rogenques, no pas els conreus o peça de terra (*qat^{ca}*); així fóra molt més versemblant si es tractés d'un mot semblant a aquest, però purament aràbic, que per influència de les aigües roges s'hagi assimilat al cat. *roja*.

N'hi ha un que s'hi assembla força, i amb l'avançatge de constar com popular a l'interior valencià, i d'expressar una noció aplicable al terreny, al terreny sec de terra ferma, i d'uns conreus o peces de terra. *Ru'ya* consta definit «pacerura de ganado» en *PAlc* 338b25: és un diminutiu *ru^cayya* de l'arrel *rey* 'pasturar, fer péixer' («pascere, pascua») (*RMa*), d'on ve també *mar'ay* amb el mateix sentit (*PAlc*, lín. 24), i «otoñar, apacentar en otoño» *ra'it* (ibid., 326.19). Aquest *ru'ya* ha donat el nom del llogaret de *Ruaya* agre. a Cortes de Pallás, prop d'Ayora (*ACCV* VIII, *Supl.*, 188); i si no he confós les notes, hi ha un *Ruaya* pesquera de l'Albufera. En tot cas, en el *Rept.* de Mall. veig un *Rabal c^{ar}ru^x a-Zagari* (te. de Sineu, p. 92) que semblaria 'rafal de la pastura del Thagari'. Encara que aquests dos no siguin certs; tenim *ruaya* 'pasturatge de tardor' ben provat pel NL d'Ayora i per *PAlc*. S'explicaria que *qat^{ca} ar-ruaya* 'l'heretat del pasturatge', per influència de les aigües *royas* immediates, es vagi convertir en el *Catarroya* que llegim en el *Rept.*, i finalment catalanitzat radicalment: *Catarroja*.

En fi, el que no podem refusar és deixar-nos guiar pels duplicats i parònims de *Catarroja*: 1r.: MASSARROJOS, parròquia suburbial del N. de la ciutat de València; nom que ja apareix en el *Rept.* amb la grafia *Maçaroyos* (368 i 384) i, amb clara errada de *m* per *rr*, grafiat *Maçamoyos* alq. de Val. (182). «En *Massarrojos* / cabuts i rojos» diu la cobla (SGuarner, *El P. Val. parlen* III, 91). Originàriament és un de tants casos de compostos de *ma(n)zal* 'hostal' (com *Massalavés*, *Massanassa* etc.); però el plural -os detona aquí, al costat del sing. *manzal*, mostrant, per tant, que no hi ha aquí un adj. *royo*, sinó en aparença; més que més, puix que trobem la variant *Massarroig* sense -s com una partida de Cullera. Un altre nom semblant *Venarroig*, pda. de Costur < àr. *Ibn ar-rušd*. L'errada ja està corregida en *Maçaroyos* (ed. Boñ., 368, i facs. Ribera, p. 280). Més tard trobem *Massaroyos* a. 1246 (Hui-ci I, 413). Se li atorga el Fur de València any 1251 (*EEMCA* III, 272); biblgr. en Lz.Vargas II, 92.

Ara bé, tot s'explica, sobretot en *Massarroig*, -jos, si hi suposem el mot àrab ben conegut *rušd* 'generositat' («largitas cordis», *RMa*, 106), *nir'šad* «dare con-

silium» (451.3), «guia espiritual, direcció de consciència» (*PAlc*, 261b28), «marche dans la bonne voie» (Dozy I, 530b), mateixa arrel que *rašād* i *rašid* (*RMa*) d'on el famós *Harūn ar-Rašid* i el del filòsof cordovès *Ibn-Rušd*: forma de la qual nosaltres hem fet *Averrois*. És natural que hàgim transformat així, en -ois, l'exòtica combinació -šd; doncs, es veu clar que *Massarroig* i *Massarrojos*, vénen de *manzal ar-Rušd*, nom ponderatiu d'un hostal d'honradesa, d'espiritualitat, de bon consell (anunci per a qui desconfiï dels hostals tabernaris, on abunden les «Maritornes» i la gent de mal viure). A Cullera, *šd* s'ha fusionat en *ğ*, en el suburbi valencià la *š* ressorgeix al final, reduïda a -s com en *Averrois*.

Doncs, tot considerat i sospesat, em sembla que encara l'explicació més convincent de totes, per a *Catarroja*, serà partir d'un nom elogiós i ponderatiu, com aquests: *qat^{ca} ar-rušd* 'el terreny de la vida recta, de la dretura, de la generositat'; canviat primer en **kataroğ* o *katarōšad*, la influència de la terminació femenina de *Cata*-, ajudada per la de l'aigua roja, ho canviaria en el femení -roja.

Ens ajudarà a persuadir-nos-en veure que també el nom de *Catarroja* es repeteix en diversos llocs: almenys en el d'una pda. rural de Xàbia (xxxiii, 84.14) *katarōğes*, aquí de nou amb la -s de *Massarrojos* i d'*Averrois*; també un *Catarroya* caserío agre. a Yuste (província d'Albacete).³ És natural que aquest nom es vagi repetir, donada la propensió oriental a aquestes denominacions abstractes, magnífiques; un altre: 'Na Resplendor', personatge de les Mil i una Nits: *Qamar al-'Aqmâr* 'Lluna de les Llunes', 'el Palau de la Glòria' etc. I, així com *Averrois* és *Ibn Rušd* 'fill de la dretura', també se'n formaria un de *rošá* amb altre prefix *Abu-* 'pare' en el terme d'Alzira, prop de la Sèquia Nova hi havia un lloc anomenat «la coma d'En borroya» segons doc. de 1268 (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* I, 790) < *Abu-rošd*. En fi, no sé si *La Carroja* (així o sense art., en SSiv., 179), però *Carrochá* en Cavanilles (II, 152), un dels llogarets de la Vall de Gallinera ve, com sembla, de *Casa-Roja*, però no es pot descartar la sospita que també hi tinguem un resultat de *qat^{ca} rúšd* (aquí amb el nom d'acció *qat^{ca}*) alternant amb la variant *qat^{ca} rušád*.

Acabarem l'article amb altres casos possibles de *qat^{ca}*, més o menys discutibles. Probablement el nom del poble de *Gata*, entre Xàbia i Llíber, prop del Montgó, els fills del qual viuen del conreu del margalló o palma nana (Cavanilles II, 216): serà també *qat^{ca}*? diríem 'la peça de terra, per excel·lència'. Car el *q* sovint apareix com *g*: com en cast. *algodón*, *Alguibla*, *Algadefe* i *Algonder* (supra) junt amb *Alcàntara*; *gabella* junt amb *alcabala* (*DECat* IV, 247a31). Sospito en efecte, que és el *rafal* dit *Cata* «sito en el valle de Xalon», te. de Tàrbena (Xaló és 6 k. aigües amunt de Gata), que Mtz.Fdo. (*Doc. Val. ACA* I, 1541) troba en un doc. de 1273.⁴

Les Catèles, pda. d'El Campello (xxxvi, 110.8),